

حرکت

شماره ۱۶ - ص ص : ۷۸ - ۵۲

تاریخ دریافت : ۱۱/۱۲/۸۱

تاریخ تصویب : ۱۲/۰۴/۸۲

مطالعه و بررسی نگرش متخصصان تربیت بدنی به نقش رسانه های جمعی (رادیو، تلویزیون و نشریات) در گرایش مردم به ورزش قهرمانی و همگانی

فرزاد غفوری^۱ - دکتر حسین رحمان سرشت - دکتر هاشم کوزه چیان - دکتر محمد احسانی
دانش آموخته مقطع دکتری دانشگاه تربیت مدرس - استاد دانشگاه علامه طباطبائی
دانشیار دانشگاه تربیت مدرس - استادیار دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

رسانه ها و بهویژه تلویزیون، نقش زیادی در امر ورزش دارند، اما این اثر با نیازهای جامعه ماهنگ نیست. رسانه های جمعی به دلیل صرفه اقتصادی ورزش قهرمانی، به آن گرایش بیشتری دارند. از طرف دیگر، در سال های اخیر مردم به دنبال فعالیت های تفریحی اند. هدف از این تحقیق، مطالعه اثر رسانه ها بر ورزش همگانی و قهرمانی و نیز یافتن رابطه میان رسانه ها و ورزش بود. به این منظور پرسشنامه هایی برای اعضای هیأت علمی تربیت بدنی دانشگاه های سراسر کشور ارسال شده این پرسشنامه ها قبل از تکمیل ۳۴ تن از نمونه ها تکمیل و اعتبار آنها با الگای کرونباخ ۸۹٪ تأیید شده بود. ۹۷٪ پرسشنامه تکمیل شده مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. تابع پژوهش نشان داد رسانه های جمعی اثر معنی داری روی تغییر نگرش و رفتار مردم نسبت به ورزش کردن دارند. البته این اثر در مورد گرایش ها (صرف اعتماد به فعالیت بدنی) بیشتر بود. رسانه های جمعی به طور کلی ترجیح می دهند به ترویج و نشر ورزش قهرمانی پردازنند. دلیل این مسئله سود اقتصادی حاصل از این بخش از ورزش است. تحلیل عاملی اطلاعات نشان داد مهمترین عامل مؤثر در ورزش همگانی و قهرمانی، تأکید همزمان روی هر دو آنهاست. رابطه کم (۲۰ درصد) اما معنی داری ($P \leq 0.01$) بین توسعه ورزش همگانی و قهرمانی و رسانه ها وجود دارد. این یافته ها با پژوهش های قبلی همخوانی دارد. ۲۰٪ تغییرات در ورزش همگانی و قهرمانی مربوط به رسانه هاست و ۸۰ درصد باقیمانده به عوامل دیگری مربوط می شود.

واژه‌های کلیدی

تلوزیون، رادیو، نشریات، رسانه‌های جمیعی، ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و حرفه‌ای گرایی.

مقدمه

رسانه‌ها شکلی از ارتباط جمیعی^۱ اند و معمولاً شامل نشریات، تلویزیون و رادیو می‌شوند. با وجود این، سینما را نیز می‌توان در این تعریف گنجاند. رسانه‌ها اثر مستقیمی روی ارزش‌ها و هنگاره‌ای جامعه دارند، زیرا دامنه آن تعداد بسیاری از جمیعت را در بر می‌گیرد (۱۶). شیوع و استفاده گسترده از رسانه‌های جدید، تلویزیون کابلی، ماهواره، اینترنت، وب جهانی و بازی‌های پیشرفته خانگی، آنها را به اعضای دائمی و هر روزه زندگی انسان تبدیل کرده است. یادگیری و حتی شکل بازی انسان را دچار تحول کرده‌اند. رسانه‌های پیشرفته اینک از محل‌های عمومی به داخل منازل راه یافته‌اند. تنوع رسانه‌ها، فعال بودن، انتخابی بودن و جنبه سرگرمی آنها، منجر به پذیرش و افزایش مصرف آنها در جامعه شده است (۴۹). ورزش نیز پدیده سازمان یافته اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم است. اهمیت کنونی این پدیده به نقش چند جانبه آن در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، فناوری و فرهنگی مربوط می‌شود. ورزش در ایالات متحده امریکا در سال ۱۹۹۵ میلادی بالغ بر ۹۳/۸ میلیارد دلار ارزش افزوده ایجاد کرده و یازدهمین صنعت بزرگ به حساب می‌آید (۱۵). سهم صنعت ورزش در تجارت جهانی، ۵/۲ درصد است. البته عمر تجارت‌زدگی ورزش چندان نسبت به رسانه‌ها به‌ویژه تلویزیون بیشتر نیست (۲۵)، به‌حال رسانه‌ها در دهه نود میلادی بیشترین تأثیر را روی ورزش داشته‌اند. این رابطه از اواخر قرن نوزدهم با روزنامه آغاز شد و در قرن بیست به رادیو و تلویزیون گسترش یافت. در دهه پنجماه میلادی، تلویزیون انواع ورزش‌ها را در چرخه تبلیغات قرار داد و در دهه نود ماهواره بعد دیگری به ورزش افزود و آن را در سطح جهان گسترش داد (۱۶).

در حال حاضر، رسانه غالب، بدون شک تلویزیون است که می‌تواند بیش از هر رسانه

دیگری، در جهانی کردن ورزش نقش داشته باشد. ورزش نیز به طور موققیت آمیزی به عنوان راهبرد جذب مخاطب توسط تهیه‌کنندگان رسانه‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است. با وجود این، نمی‌توان رابطه بین ورزش و رسانه‌ها را همیشه مفید تلقی کرد یا آن را دو طرفه دانست. ورزش می‌تواند در جلب مخاطب به رسانه‌ها کمک شایانی بکند، اما اینکه رسانه‌ها به همان اندازه در جهت اشاعه ورزش درست و ترویج فرهنگ ورزش فعالیت می‌کنند یا نه، جای تردید دارد. ورزش به دلیل اینکه دارای زبان جهانی است، به اندازه رسانه‌ها و حتی بیشتر از آنها روی تجارت جهانی اثر می‌گذارد (۵۰). رسانه‌ها نیز فرهنگ خود را ایجاد می‌کنند و ممکن است ارزش‌ها را دستکاری کنند؛ به ویژه قادرند روش‌های جدید زندگی را فراهم سازند (۱۶). هر چند توسعه فناوری رسانه‌ای رابطه معکوسی با کیفیت زندگی دارد (۴۹)، اما رسانه‌ها خود را با دیدگاه عمومی همگام می‌کنند. علاوه بر ارزش‌ها، رسانه‌ها می‌توانند در آگاهی و تغییر رفتار جامعه نقش داشته باشند. میزان این اثرباری ثابت نیست. جکسون^۱ (۱۹۹۱) اعلام کرد ارتباطات جمعی به میزان ۸۷ درصد روی افزایش آگاهی مردم تأثیر دارند. در مورد تغییر رفتار و گرایش مردم به فعالیت بدنی، این میزان به ۳/۳ درصد می‌رسد (۱۹). آمارهای بهداشتی نیز چنین وضعیتی را تایید می‌کنند. دست‌اندرکاران بهداشت عمومی اینک به نیاز مردم به افزایش فعالیت بدنی تأکید دارند و کم تحرکی را یکی از عوامل خطرزای بیماری‌ها اعلام کرده‌اند. یک دوم تا سوم جمعیت کشورهای صنعتی پیشرفت فعالیت بدنی کافی ندارند، اما بخش قابل توجهی از مردم برای پیشه کردن یک زندگی فعال اظهار علاقه می‌کنند (۲). می‌توان ادعا کرد گرایش رسانه‌ها به ورزش‌های حرفه‌ای و قهرمانی و سعی در جذب مخاطب به هر قیمتی، به علاقه‌مند شدن و نه شرکت در فعالیت بدنی منجر شده است. گفته می‌شود تماشای تلویزیون سبب می‌شود مردم فرصت پرداختن به ورزش را نداشته باشند (۱۶). اما شماری از تحقیقات نشان می‌دهند هرچند تلویزیون یک رسانه تاریخی است (۲۵ درصد زمان فراغت به تماشای تلویزیون اختصاص داده می‌شود) اما رابطه بین تماشای تلویزیون و شرکت در ورزش، ضعیف، یا بی‌ارتباط ارزیابی شده است.

در مقایسه‌ای که در مورد گرایش مردم به تماشای تلویزیون بین سال‌های ۱۹۸۷، ۱۹۹۳ و ۱۹۹۸ در کشور دانمارک به عمل آمده معلوم شد علاوه‌ی مردم تغییر کرده است؛ تعداد محدودی از افراد بالای ۱۵ سال دانمارکی به ورزش رقابتی، چه به صورت شرکت کردن و چه به شکل تماشای آن از تلویزیون علاقه نشان می‌دهند. در حقیقت انگیزه مردم از شرکت در فعالیت ورزشی، رسیدن به درجات بالا و شعار سریع‌تر، بالاتر و قوی‌تر نیست. این مطالعه نشان داد مردم به دنبال تندرنستی، نشاط و روابط اجتماعی‌اند. مسابقه و برد و باخت کمترین نقش را در تمایل آنان به ورزش ایفا می‌کند. در مورد تماشای تلویزیون، علی‌رغم اینکه یک نوع تفریح تلقی می‌شود، در سال‌های اخیر این علاقه کم شده، به طوری که درصد مردم علاقه‌مند به تماشای ورزش از تلویزیون از ۲۸ درصد در سال ۱۹۸۷ به ۲۶ درصد در سال ۱۹۹۸ کاهش یافته است (۲۳). دلیل این تحول را در دو عامل واپسی به هم باید جست و جو کرد: تجارت گرایی ورزش و گرایش رسانه‌ها به سمت ورزش قهرمانی. در حقیقت، رسانه‌ها برای جذب مخاطبان بیشتر به دنبال بازی جذاب‌اند. بازی جذاب به ورزشکار ماهر و ورزشکار ماهر به حمایت مالی نیاز دارد. بدین ترتیب چرخه معیوبی که مثلث طلایی ورزش نام‌گرفته، موجب می‌شود رسانه‌ها، ورزش و حمایت کنندگان مالی بازنگیری به نام سود (پول) به یکدیگر متصل شوند (۱۶). معنی و نتیجه این چرخه، واپستگی هر چه بیشتر این عوامل به یکدیگر و فراموش شدن انگیزه مردم و سرانجام دور شدن مخاطبان خواهد بود. البته تلاش‌هایی برای رفع این مشکل صورت گرفته است. برای مثال اتحادیه اروپا، یک شبکه سخن پراکنی جداگانه برای ایجاد موازن و تزدیکی بین برنامه‌های رسانه‌ها و نیازهای مردم ایجاد کرده، هر چند هنوز اقدام قابل توجهی از این شبکه مشاهده نشده است (۴۸). دولتها می‌توانند نقش مؤثری ایفا کنند. در کانادا کمیسیون رادیو، تلویزیون و فناوری ارتباطات، مسئول تمام سیاست‌ها و تأسیس شبکه‌های جدید، برنامه‌ها و حتی نرخ‌های تبلیغاتی است. این کمیسیون در اوایل سال‌های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ میلادی، تصمیم گرفت نوع برنامه‌ها را تحت کنترل خود درآورد. کمیسیون فوق حتی به تبلیغات محصولات ویژه‌ای (مانند مشروبات الکلی) نظارت می‌کند. در یک مورد حتی به شبکه تبلیغاتی نسبت به رواج و عرضه بیش از حد مجاز این محصولات هشدار داده است (۳۸).

نخستین کتاب رسمی سیاست‌گذاری رسانه‌ها در کانادا، در سال ۱۹۷۰ میلادی به چاپ

رسید. در این کتاب بر گسترش و تبلیغ فعالیت‌های ورزشی تفریحی و قهرمانی به‌طور یکسان تاکید شده است (۸).

در دهه ۹۰ میلادی، ورزش قهرمانی (آماتور) جزو تماشایی‌ترین رویدادهای ورزشی بود و سود کلانی را عاید رسانه‌هایی کرد که اقدام به نشر این رویدادها کرده بودند. پوشش خبری وسیع رویدادهای ورزشی، با هدف تجاری - حرفه‌ای انجام می‌شود (۸). اما به نظر می‌رسد علاقه‌مندان به ورزش‌های رقابتی در آینده رو به کاهش بیشتری بگذارند. این به معنای وضعیت فوق العاده نیست. علی‌رغم این کاهش، ورزش‌های رقابتی هنوز هم تعداد زیادی از افراد جامعه را در بر می‌گیرند. در دانمارک، نصف جمعیت بزرگ‌سال (۲۳) در ورزش قهرمانی فعالیت می‌کنند. در سوئد، دولت با سرمایه‌گذاری در ورزش قهرمانی که حدود ۷۰۰۰ نفر در آن فعالند، به توسعه ورزش همگانی کمک می‌کند (۲۶).

علی‌رغم شمار زیاد شرکت کنندگان در ورزش قهرمانی کشور دانمارک، این میزان رشدی نداشته است. در سال ۱۹۸۷، ۱۷ درصد و در سال ۱۹۹۸، ۱۴ درصد از مردم این کشور در ورزش قهرمانی درگیر بودند. تأکید مردم از فعالیت‌های رقابتی به سمت ورزش‌های آزاد تغییر کرده است. این رویکرد در کشورهای دیگر نیز به چشم می‌خورد (۲۳). رویکرد اخیر به معنی قبول یک بخش و رد دیگری نیست، بلکه میزان تقاضای اجتماعی را مدنظر دارد. ورزش همگانی و قهرمانی با هم درآمیخته‌اند، اما در دو جهت مختلف توسعه می‌یابند. از یک طرف، ورزش‌های جدید، به‌ویژه در ۲۵ سال آخر قرن پیشتم با اهداف متفاوت از ورزش‌های رایج سنتی ظهر کرده‌اند. در این ورزش‌ها تندرستی، آمادگی جسمانی، هیجان و اجتماعی شدن در اولویت قرار دارند و جنبه مسابقه و برتری جویی در آنها کم‌رنگ شده است. ساختارهای جدیدی نیز بر این ورزش‌ها به وجود آمدند که به صورت رسمی یا غیررسمی در کنار باشگاه‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها فعالیت می‌کنند. از سوی دیگر، ورزش قهرمانی بیش از پیش با ماهیت ماشینی توسعه یافته که در حقیقت، نشأت‌گرفته از ورزش همگانی است، اما راه خود را به سمت تخصصی و تجاری شدن و حرفه‌ای گرایی جدا کرده است (۴۳). مخالفان حرفه‌ای گرایی ورزش قهرمانی ادعا می‌کند حرفه‌ای گرایی این بخش از ورزش، پیامدهای منفی برای رابطه و پیوستگی آن با ورزش همگانی دارد. بیم آن می‌رود که توجه بیش از حد بر

تعدادی از ورزش‌ها برای تبدیل آنان به بازیگران صنعت ماشین ورزشی به آرمان‌های آن لطمه بزند. نتیجه این توجه بیش از حد، دور کردن شرکت‌کنندگان با مهارت کمتر و کسانی است که شانس پیوستن به جریان حرفه‌ای گرایی را ندارند. بدین ترتیب از شمار افرادی که می‌توانند در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند، کاسته می‌شود (۲۳).

در دو دهه اخیر، دانشگاه فریچ^۱ بروکسل، با اجرای دو طرح "ورزش همگانی" و "ورزش قهرمانی و مطالعه" با هدف ترکیب دانش و ورزش قهرمانی در میان دانشجویان ورزشکار خود، سعی در ایجاد پیوند میان دو بخش کرده است (۵۱). پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهند موقیت چنین طرح‌های تعاملی، وابسته به کیفیت مدیریت آنهاست (۹). زمانی که در دهه شصت میلادی دموکراسی، نوگرایی، مشارکت و تکثرگرایی مدنظر قرار گرفته بود، ورزش همگانی، نهالی بیش نبود. ورزش همگانی با هدف افزایش مشارکت تمام گروه‌های اجتماعی و فراهم کردن تکثرگرایی ورزشی، تقویت ورزش قهرمانی، ورزش رقابتی، تفریحات سالم و ورزش تفریحی پایه گذاری شد. متأسفانه به زودی این دو (همگانی و قهرمانی) در مقابل هم قوا گرفتند. مشاهده گرایش‌های جدید در فرایند جهانی‌سازی ورزش قهرمانی، چنین به ذهن القا می‌کند که این ورزش به بخش مستقلی از تجارت تبدیل شده و در نقش یک کالا ظهور کرده است. افراطی‌گری و حذف وازه‌های خاص، نتیجه فلسفه حاکم قرون ۱۹ و ۲۰ یعنی "پیشرفت به هر قیمتی" است؛ این فلسفه، مبنای ورزش جدید قرار گرفته است (۳۱). از سوی دیگر، در قرن ۲۱، ورزش یک ویژگی داوطلبانه خواهد داشت. بنابراین جوانان، سطح آمادگی جسمانی خود را صرفاً زمانی که بخواهند و اراده کنند، افزایش خواهد داد. اینکه تا چه حد به فعالیت علاقه‌مند شوند، بستگی به ماهیت لذت‌بخش بودن آن فعالیت خاص دارد. این ویژگی، بستگی به نوع فعالیت، همخوانی آن با نیازهای جوانان و هنجرهای اجتماعی دارد، هنجرهایی که با فلسفه قرن پیشین متفاوت است (۲۹). رسانه‌های جمعی و صنعت ورزش در هر شکل، برای ادامه حیات خود راهی جز پذیرش تقاضای اجتماعی و تمکین به هنجرهای جدید آن در پیش روی ندارند.

این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ برای پرسش های زیر است :

- ۱- آیا رسانه های جمعی (تلوزیون، رادیو و نشریات)، موجب تغییر نگرش مردم نسبت به ورزش می شوند؟
- ۲- آیا رسانه های جمعی، بر تغییر رفتار مردم نسبت به ورزش مؤثرند؟
- ۳- رسانه های جمعی به ورزش قهرمانی توجه دارند یا همگانی و آیا روند کنونی با هدف های تربیت بدنی و ورزش همسویی دارد؟
- ۴- آیا رسانه های جمعی از راهبرد منسجم و هماهنگ در توسعه ورزش پیروی می کنند؟
- ۵- رسانه های جمعی تا چه حد در جهت تقاضای اجتماعی برای ورزش همگانی و قهرمانی حرکت می کنند؟

روش تحقیق

هدف از انجام پژوهش حاضر، تعیین میزان تأثیر رسانه های جمعی بر گرایش مردم به ورزش همگانی - قهرمانی بود. برای دست یابی به این هدف، اهداف ویژه ای تعیین شد :

- ۱- میزان اثر و وزن هر کدام از عوامل مربوط به رسانه ها روی ورزش همگانی و قهرمانی
- ۲- رابطه میان رسانه ها و ورزش همگانی و قهرمانی
- ۳- بررسی اینکه رسانه های جمعی تا چه حد از راهبرد منسجم و هماهنگ در توسعه ورزش پیروی می کنند.

۲۰۰ پرسشنامه که برای ارزیابی اهداف و فرضیه های پژوهش طراحی شده و قبل از دریک مطالعه مقدماتی^۱ اعتبار یابی شده بود، برای تکمیل توسط اعضای هیأت علمی رشته تربیت بدنی، به دانشگاه های کشور ارسال شد. نمونه های تحقیق، دانش آموختگان مقطع کارشناسی ارشد و بالاتر رشته تربیت بدنی عضو هیأت علمی دانشگاه ها بودند. تعداد ۹۷ مورد از پرسشنامه ها دریافت و تجزیه و تحلیل آماری روی آنها انجام شد. دلیل عدم برگشت تعداد بیشتر این بود که اعضای هیأت علمی دارای مدرک پایین تر از کارشناسی ارشد، جزو نمونه های

تحقیق به شمار نمی آمدند و در نتیجه آن را تکمیل و ارسال نکرده بودند.
جداول ۱ و ۲ ویژگی های آزمودنی ها را نشان می دهند.

جدول ۱- سن و جنس آزمودنی های پژوهش

جنس آزمودنی ها			سن آزمودنی ها		تعداد کل
درصد	تعداد	جنس	انحراف معیار	میانگین	
۷۳/۲	۷۱	مرد	۱۴/۱۴	۳۸/۱	۹۵
۲۴/۷	۲۴	زن			
۲/۱	۲	بدون پاسخ			
۱۰۰	۹۷	جمع			

جدول ۲- میزان تحصیلات و رتبه دانشگاهی آزمودنی ها

رتبه دانشگاهی			میزان تحصیلات		
درصد	فرابانی	رتبه	درصد	فرابانی	مدرک تحصیلی
۶۴/۹	۶۳	مربی	۴۰/۰	۳۹	کارشناسی ارشد
۱۹/۶	۱۹	استادیار	۲۱/۶	۲۱	دانشجوی دکتری
۴/۱	۴	دانشیار	۲۳/۷	۲۳	دکتری
۱۱/۳	۱۱	بدون جواب	۱۴/۴	۱۴	بدون جواب
۱۰۰	۹۷	جمع	۱۰۰	۹۷	جمع

در این پژوهش روش های آماری زیر مورد استفاده قرار گرفت :

- مجدور کای (χ^2) برای بررسی اختلاف بین پاسخ به هر سؤال در پرسشنامه.
- تحلیل عاملی برای بررسی عوامل مؤثر بر هر خرده مقیاس.^۱
- همبستگی پرسون برای تعیین ارتباط بین خرده مقیاس های تحقیق.

نتایج و یافته های تحقیق

پرسشنامه های تحقیق برای تمام دانشگاه هایی که دارای گروه تربیت بدنی بودند، در سراسر کشور ارسال شد. اطلاعات مندرج در جداول ۱ و ۲ براساس اطلاعات تکمیل شده توسط نمونه های تحقیق تنظیم شده است. دو خرده مقیاس اصلی عبارت بودند از: ۱- رسانه های جمعی و ۲- ورزش همگانی و قهرمانی. جدول ۳ تعداد پاسخ های مربوط به هر گزینه در سوالات مربوط به خرده مقیاس رسانه های جمعی را نشان می دهد. ملاحظه می شود که تمام پاسخ ها در بالاترین سطح معنی دارند. ۹۵ نفر از نمونه های پژوهش، روی اثر رسانه ها بر تغییر نگرش مردم نسبت به ورزش و ۸۹ نفر روی تغییر رفتار اتفاق نظر دارند. در سؤال سوم، پاسخ دهنگان اظهار کرده اند که رسانه های جمعی به دلیل کسب سود بیشتر، در صدد تبلیغ ورزش قهرمانی اند تا همگانی و در سؤال هفتم روی تغییر این روند تأکید شده است. در سؤال چهارم روی پخش و چاپ مطالب علمی در رسانه ها تأکید شده است. در سؤال ششم، ۶۲ نفر از نمونه ها فعالیت نشریات ورزشی را همسو با هدف های تربیت بدنی ندانسته اند. در سؤال ششم، ۷۳ نفر از نمونه های تحقیق، روی وجود یک کمیته تخصصی برای تعیین راهبردهای حاکم بر رسانه ها تأکید کرده اند. سرانجام، بیشتر نمونه ها معتقدند رسانه های جمعی از یک راهبرد منسجم و هماهنگ در توسعه ورزش پیروی نمی کنند. جدول ۴ تعداد پاسخ های مربوط به هر گزینه در سوالات مربوط به خرده مقیاس ورزش همگانی و قهرمانی را نشان می دهد. در سؤال نخست از این بخش، به توسعه ورزش همگانی نظر داده شده و در عین حال در سؤال بعدی گسترش ورزش قهرمانی مورد تأکید قرار گرفته است. اما آزمودنی ها در سؤال های ۳ و ۴ نسبت به نقش ورزش قهرمانی در ایجاد سلامتی جسمی و روانی برای همه افراد جامعه ابراز تردید کرده و با قاطعیت نسبت به اثر ورزش همگانی بر سلامتی جسمی و روانی همه افراد جامعه رأی موافق داده اند. در عین حال، نمونه های پژوهش در سؤال های ۵ و ۶ بر توسعه همزمان ورزش همگانی و قهرمانی رأی داده اند. در سؤال هفتم و در تأیید پاسخ خود به سؤال دوم، تمرکز سرمایه گذاری را روی ورزش همگانی پذیرفته اند. در سؤال هشتم، اظهار شده ورزش قهرمانی سبب افزایش اعتماد به نفس افراد جامعه و تشویق آنان به ورزش خواهد شد. تفاوت بین پاسخ ها در هر دو بخش به طور کامل معنی دار است.

جدول ۳- فراوانی پاسخ‌های آزمودنی‌ها به صوره مجنود کای و سطح معنی داری پاسخ‌های هر پرسش در بخش رسانه‌ها

P	χ^2	متعاقب	کامل‌آم	معنای‌گفتم	نظری	موافقم	کامل‌آم	گزینه‌ها
۰/۰۰۰	۴۵/۲	-	۲	-	۲۱	۵۲	۵۲	برمندی رسانه‌های جمعی (تلوزیون، رادیو و نشریات) موجب تغییر نگرش مردم (افزایش آگاهی) نسبت به ورزش می‌شود
۰/۰۰۰	۷۵/۲	-	۲	۲	۵۳	۳۵	۳۵	رسانه‌های جمعی (تلوزیون، رادیو و نشریات) سبب تغییر رفتار مردم (شرکت در فعالیت بدنسی) نسبت به ورزش می‌شود
۰/۰۰۰	۵/۶۴	-	۲	۲۰	۲۱	۲۱	۲۱	رسانه‌های جمعی به دلیل جاذبه‌های اقتصادی و کسب سود پیشتر از ورزش فهرمانی توجه دارند تا همگانی
۰/۰۰۰	۶	-	-	۲۹	۵۰	۵۰	۵۰	رشربانی ورزشی باشد علاوه بر انتشار احساب ورزشی، مقالات علمی قابل فهم در جهت آگاهی خواهند گذاشت به جانب بوساند
۰/۰۰۰	۴۲	۱۱	۱۱	۱۱	۱۲	-	-	روند فعالیت شربان ورزشی، با هدف‌های تربیت‌بدنسی و ورزش معمود و هم جهت است
۰/۰۰۰	۵۸	۲	۲	۱۱	۲۹	۴۲	۴۲	سرنده‌های ورزشی رادیو و تلویزیون توسط یک کمپین نهضتی کشوری و هماهنگ با سایر اهدافها تنظیم و پیش شوند
۰/۰۰۰	۱۲۲	۱	۱	۷	۲۷	۵۹	۵۹	گسترش ورزش همگانی و فعالیت‌هایی که با بهداشت و تغذیه اکثر مردم از انساط دارند، پس از محدوده‌ای برنامه‌های ورزشی، رادیو و تلویزیون باشد
۰/۰۰۰	۱۰۹	۷	۷	۹	۹	۵	۵	رسانه‌های جمعی (تلوزیون، رادیو و نشریات) تغیریات راعید منجم و هم‌انگشت در توسعه ورزش پیروی می‌کند

جدول ۴- فراوانی پاسخ های آزمودنی ها به همراه مجدد کاری و سطح معنی داری پاسخ های هر پرسش در بخش وزش همگانی و فهمانه.

در بخش بعدی، عوامل مؤثر بر رسانه‌ها و وزن هر کدام مورد ارزیابی قرار گرفته است. برای این منظور، با استفاده از تحلیل عاملی، به وزن هر کدام از عوامل در خرده مقیاس اصلی برداخته شده است. جدول ۵ مقدار اثر هر یک از عوامل را روی خرده مقیاس رسانه‌های جمعی نشان می‌دهد.

جدول ۵- نتایج تحلیل عاملی تأییدی در مورد خرده مقیاس رسانه‌های جمعی و تعیین وزن هر عامل در مجموع اثر رسانه‌ها

سوالات	بار عاملی
۱	۰/۷۹۲
۲	۰/۶۲۹
۳	-۰/۴۱۲
۴	۰/۲۴۴
۵	۰/۴۳۶
۶	۰/۶۶۷
۷	۰/۵۸۹
۸	۰/۳۰۰

ملاحظه می‌شود بیشترین وزن مربوط به سوال یک، یعنی اثر قوی رسانه‌ها بر نگرش مردم است. پس از آن، بیشترین اثر، مربوط به تشکیل کمیته تخصصی کشوری برای کنترل و هدایت راهبردهای رسانه‌های است. کمترین اثر مربوط به نقش چاپ مطالب علمی در نشریات، جهت آگاهی خوانندگان است.

جدول ۶، مقدار اثر هر کدام از عوامل را روی خرده مقیاس ورزش همگانی و قهرمانی نشان می‌دهد. در این بخش آزمودنی‌ها، توجه همزمان به ورزش همگانی و قهرمانی را مورد تأکید قرار داده‌اند. پس از آن، بیشترین وزن و اثر مربوط به افزایش اعتماد به نفس مردم در نتیجه تقویت ورزش قهرمانی است. بار عاملی بالای سوال ۷ به معنی اهمیت سرمایه‌گذاری روی ورزش همگانی است. همچنین از بار عاملی بالای سوال ۵ می‌توان دریافت که پاسخ دهنده‌گان

معتقدند، گسترش ورزش قهرمانی در نتیجه توسعه ورزش همگانی ممکن می شود.

جدول ۶- نتایج تحلیل عاملی تأییدی در مورد خرده مقیاس ورزش همگانی و قهرمانی و تعیین وزن هر عامل در مجموع اهمیت توجه به ورزش همگانی و قهرمانی

سوالات	بار عاملی
۱	۰/۳۳۶
۲	۰/۴۹۰
۳	۰/۵۰۹
۴	-۰/۲۰۳
۵	۰/۴۰۵
۶	۰/۶۴۷
۷	۰/۵۳۴
۸	۰/۶۳۵

بحث و نتیجه گیری

اثر رسانه های جمعی روی همه جنبه های زندگی انسان، بر کسی پوشیده نیست. این رسانه ها که در اشکال گوناگون ظهور کرده اند (۴۹)، شکل جدیدی از زندگی را برای انسان فراهم ساخته اند (۱۶). مردم نیز با پذیرش فناوری جدید به منبع اصلی درآمد شبکه های تجاری رسانه ای تبدیل شده اند (۳۸). در ورزش نیز اثر رسانه ها قابل مشاهده است. در حقیقت، در دهه ۹۰ میلادی، رسانه ها بیشترین تأثیر را روی ورزش داشته اند. ریشه این اثر به اوآخر قرن نوزده و به ظهور روزنامه ها بر می گردد. در قرن بیستم رادیو و تلویزیون بر سرعت این روند افزودند (۱۶). در این پژوهش، نقش رسانه ها روی نگرش مردم نسبت به فعالیت بدنی با درصد اطمینان بسیار بالا به اثبات رسید، اما همین اثر روی گرایش مردم به فعالیت بدنی (اقدام به فعالیت بدنی) کمتر بود. نتیجه تحلیل عاملی هم نشان می دهد این عامل، بیشترین وزن را در

عملکرد رسانه‌ها دارد (جدول ۵). جکسون^۱ (۱۹۹۱) قبل از میزان اثر رسانه‌های جمعی روی افزایش آگاهی و نگرش مردم نسبت به فعالیت بدنی را درصد و روی تغییر رفتار و گرایش (اقدام) به فعالیت بدنی ۳۰ درصد اعلام کرده بود (۱۹). پژوهشگران دیگر نقش رسانه‌ها را بر تغییر نگرش شهر وندان استرالیایی بررسی کردند. این گروه نتیجه گرفتند رابطه معنی‌داری بین تبلیغ رسانه‌ها و شرکت در ورزش دیده نشد، اما بین تبلیغ رسانه‌ها و تغییر نگرش نسبت به فعالیت بدنی رابطه معنی‌داری به دست آمد (۲). بدین ترتیب، نقش رسانه‌ها در کیفیت زندگی با تردید روبرو می‌شود، چون قبول یک موضوع با عمل به آن فاصله زیادی دارد. البته حتی بین تماشای تلویزیون (که مؤثرترین رسانه‌است) (۱۶) و کیفیت زندگی رابطه معکوسی وجود دارد. سرانجام اینکه بین تماشای تلویزیون و فعالیت بدنی رابطه وجود ندارد (۳۳) یا بی ارتباط است (۴۲). البته دلیل این مسئله، شاید نپرداختن رسانه‌ها به موضوعاتی باشد که مورد درخواست مردم است. در پژوهش حاضر، آزمودنی‌ها اعتقاد داشتند که رسانه‌ها به دلیل جاذبه‌های اقتصادی، به ورزش قهرمانی، بیشتر از همگانی توجه دارند. اصولاً ورود تلویزیون به عنوان یک رسانه عمدی به عرصه ورزش، با ورزش قهرمانی آغاز شد (۸) و از نظر تجارت‌زدگی هم، ورزش و رسانه‌ها هر دو تقرباً در یک وضعیت قرار دارند (۵۰ و ۲۵). دلیل کاهش علاقه مردم به تماشای ورزش قهرمانی از تلویزیون هم، به تجارت‌زدگی این دو بر می‌گردد (۲۳). بنابراین پژوهش‌های قبلی با یافته‌های تحقیق حاضر همخوانی دارند. آزمودنی‌های این تحقیق، همگام با سایر پژوهشگران (۲۳ و ۴۲) گسترش ورزش همگانی را برای سلامت جامعه ضروری دانسته‌اند. همچنین با قاطعیت بر محوریت ورزش همگانی در برنامه‌ریزی‌های کشور تأکید کرده‌اند، ضمن اینکه توجه به ورزش قهرمانی را برای کسب افتخار و پرورش استعداد نخبگان فراموش نکرده‌اند. چنین تأکیدی در برنامه‌ریزی‌های ورزش کشورهای روسیه (۳۹)، امریکا (۴۲)، سوئیس (۲۶) و فرانسه (۱۶) وجود دارد. ضرورت چنین تأکیدی در کشورهای در حال توسعه نیز مورد توجه پژوهشگران است. به نظر می‌رسد علی‌رغم اینکه علاوه‌مندان ورزش رقابتی روبه کاهش گذاشته است، اما تعدادی از افراد جامعه هنوز به آن علاقه‌مندند (۲۳). یکی

از دلایل قوی حمایت بیش از حد از ورزش قهرمانی، وزنه سیاسی و جاذبه‌های تبلیغاتی است (۲۴). بهر حال شاید بهترین گزینه، توجه به هر دو بخش ورزش همگانی و قهرمانی (چنانچه در این پژوهش نیز مورد تأکید قرار گرفته) باشد. این یافته پژوهش حاضر، تا اندازه‌ای با پژوهش‌های قبلی مغایرت دارد. لارسن^۱ (۲۰۰۲) ادعا می‌کند توجه همزمان به ورزش قهرمانی و همگانی، به دلیل منافع مالی و جاذبه‌های ورزش قهرمانی، در نهایت به ضرر ورزش همگانی تمام می‌شود (۲۳). دولت سوئد با سرمایه‌گذاری در ورزش قهرمانی، از سود آن برای تقویت ورزش همگانی استفاده می‌کند (۲۶). در ایرلند شمالی در برنامه‌ای که برای سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷ تنظیم شده است، در بودجه ورزش همگانی، نسبت به سایر بخش‌ها افزایش بیشتری دیده می‌شود (۳۷). در این پژوهش نیز آزمودنی‌ها افزایش سرمایه‌گذاری در ورزش همگانی را مورد تأکید قرار داده‌اند. دلیل این مسئله تأثیر ورزش همگانی بر سلامت تعداد بیشتری از افراد جامعه است. در ورزش همگانی، عقیده بر این است که سرمایه‌گذاری دولت، موجب بهبود چند برابر در سلامت و بهداشت جامعه خواهد شد (۲۴). آزمودنی‌های پژوهش حاضر، روی نقش ورزش همگانی و توسعه آن در پیشرفت ورزش قهرمانی تأکید کرده‌اند. در عین حال به اهمیت همزمان هر دو بخش اعتقاد دارند. عامل اخیر، بر اساس آزمون تحلیل عاملی، از نظر آزمودنی‌ها، بیشترین وزن را در بخش ورزش همگانی و قهرمانی داشته است (جدول ۶). به عبارت دیگر، تقویت همزمان ورزش همگانی و قهرمانی، بیشترین تأثیر را در گسترش آنها خواهد داشت. مول و همکاران^۲ (۱۹۹۲) قبل‌آمده اثر ورزش همگانی و قهرمانی اشاره کرده‌بودند، اما این اثر، بیشتر از طرف ورزش همگانی بود. این پژوهشگران در مدل معروف اوقات فراغت خود، ورزش آموزشی و همگانی را پایه توسعه ورزش قهرمانی و حرفة‌ای دانسته‌اند (۲۸).

در روسیه، مشابه چنین مدلی طراحی شده که پیوندی میان ورزش همگانی و قهرمانی ایجاد کرده است. برنامه هرمی^۳ شامل یک پایه در قاعده (ورزش همگانی) و رأس (ورزش قهرمانی)

است. هر چه پایه وسیع تر باشد، رأس هرم غنی تر خواهد بود (۳۹). با وجود این، برخی پژوهشگران ادعا می کنند علی رغم توسعه همگام ورزش قهرمانی و همگانی، این دو در نهایت از یکدیگر فاصله می گیرند؛ یکی به سمت تندرستی و دیگری به سمت تجارت گرایی (۴۰). به هر حال رسانه ها باید خود را با چنین روندی سازگار کنند و در جهت نیازهای عمومی گام بردارند. برای رسیدن به این هدف، دو راه وجود دارد: کنترل رسانه ها، ایجاد راهبرد منسجم و هماهنگ برای تعیین سیاست ها و الوبیت ها در عملکرد آنها. در پژوهش حاضر، کنترل رسانه ها توسط یک کمیته تخصصی، از نظر قدرت تأثیر بر عملکرد رسانه ها، دومین عامل شناخته شده است (جدول ۵). در کانادا کمیسیونی به نام "رادیو، تلویزیون و فناوری ارتباطات"، مسئول سیاست گذاری، تأسیس شبکه های جدید و حتی نحوه تبلیغات رسانه هاست (۳۸). در اغلب کشورهای جهان، چنین کمیسیونی که نماینده افکار عمومی است، بر عملکرد رسانه ها نظارت می کند (۱۲ و ۲۰). البته این روش گاهی منجر به نفوذ سیاست و ایدئولوژی در کنترل رسانه ها می شود. در کشور ما علی رغم وجود کمیسیون سیاست گذاری در صدا و سیما، ترکیب آن چندان تخصصی به نظر نمی رسد.

ورزش مانند پدیده های دیگر، در هزاره سوم دچار تحول شگرف و عمیق تری خواهش دارد. اگر جهانی شدن را برای ورزش پذیریم (۱۷)، باید همین فرایند را برای رسانه ها نیز تصور کنیم. پس می توان رابطه متقابلی را برای رسانه ها و ورزش تصور کرد که دارای جنبه مثبت و منفی است. مثبت از این نظر که فناوری رسانه ای سبب گسترش ورزش و انتقال فرهنگ ها در جهان می شود. ورزش نیز خود می تواند مثنا آثار مفیدی برای رسانه ها باشد؛ جنبه منفی آن از همین نکته برمی خیزد؛ بدان معنی که رسانه ها به دنبال تنها بخشی از ورزش که سودآورتر است باشند و نیازهای واقعی مردم از ورزش در هیاهوی تبلیغات رسانه ها به فراموشی سپرده شود.

منابع و مأخذ

- 1- Amin A.N. Thrift (eds) Globalizatin, Institutions and Regional Development in Europe - Oxford University Press.1994.
- 2- Bauman Adrian E., Bill Bellew , Neville Owen, Philip Vita "Impact of an

Australian mass media campaign targeting physical activity in 1998". Am.J.Prev. Med 2001, 21(1).

- 3- Beyer P."Religion and Globalization", London : Sage.1994.
- 4- Boer Bert. "Sport for all promotion and elite sports: an interesting and challenging mix on television". Paper presented in the 9th world sport for all congress - the Netherlands.2002.
- 5- Boit Michael. "Using Sports in National Development". Sport Inteligence Unit, Vingsted, Denmark .2001,www.play-the-game.org/.
- 6- Boultbee John,."Expert for sport for all and elite sports ? Professional coaching and management". Paper presented in the 9th world sport for all congress - the Netherlands.2002.
- 7- Cohen L.P. "Exercise decline tasks out of some stocks", the wall street Journal ,1993 Jul. 15, C.1-2.
- 8- Cavanagh Richard P. "The development of Canadian Sports Broadcasting 1920-78". Canadian Journal of Communication,1992, 17(3).
- 9- Debnath Subir, Pintu Modak. "Aray of hope to face the future challenges of sport for all and elite sport". Paper presented in the 9th world sport for all congress - the Netherlands.2002.
- 10- Dishman RK.B. Oldenburg, H.O'Neal, RJ.Shephard. "Worksite physical activity interventions". Am.J.Prew. Med 1998, 15, PP: 344-61.
- 11- Fishman Devorah K."The impact of Globalization on the determination and management of ethical choices in the health arena".Elsevier science Ltd.1996.
- 12- Fit for the Future (FFF) "Strategy for Sport in Calderdale". England. 2002.

- 13- Frankish C.James, C.Dawne Milligan and colleen Reid."A review of relationships between active living and determinants of health". Soc.Sci.Med 1998,Vol. 47 No .3 PP: 287-301.
- 14- Hall S. "The Local and Global :Globalization and Ethnicity. In A.D.King (Ed)". Culture Globalization and the World System Basingstoke. U.K.Mac Milan.1990 ,PP:19-40.
- 15- Harverson P. "The business of sport Finance time".1997, 33(253) :14(14th March).
- 16- Honeybourne John, Michael Hill, Hellen Moors. "Physical Education and Sport". Stanly Thones^{2nd} Ed.2000.
- 17- Houlihan, Barrie."Homogenization, Americanization, and Creolization of Sport :Varieties of Globalization". Sociology of Sport Journal 1994. 11(4), PP:356-375.
- 18- Jakicic JM, Wing R.R, Butler BA, Jeffery R."The relationship between presence of exercise equipment in the home and physical activity level. Am".J.Health promotion,1997, 11; PP: 363-5.
- 19- Jackson J.J. "Mass participation in Physical Recreation". A15-year study in Saskatoon, recreation Canada, 1991, 49(3), PP: 33-38.
- 20- Jackson.J.J."Communication and "Sport for all" in historical perspective". Paper presented at the international Congress on the History of sport, Berlin, 1-4, July.1993.
- 21- Kidne Fekrou. "Sports in Development Countries"-Who in Charge?".Sport Intelligence Unit , Vingsted, Denmark 2001.www.play-the-game.org/.
- 22- L'Aoustet Oliver , Jean Griffet."The experience of Teenagers of

Marseilles' Skate park-Emergence and Evaluation of an Urban Sports Site".Elsevier Science Ltd.2001.

23- Larsen Knud."Effects of professionalisation and commercialization of elite sport on sport for all and sport consumption in Denmark".Parper presented in the 9th world sport for all congress. The Netherlands.2002.

24- Lundy Kate."Community vs elite sport-the elusive balance".Minsitry for information technology and sport-Australia.1999.

25- Meenaghan T.O'Sullivan P."Playpower-Sports meets marketing".Eur.J.Mark; 1999, 33(3/4) :PP:241-9.

26- Messing Ulrica. "A sport Policy for the Twenty-first century".Ministry of Industry, Employment and communication. Sweden. 1999.

27- Mulder Egbert, C.Vanloon."Effects of elite sport facilities on recreation sport; Innovations in top sport facilities are usually beneficial for recreational sport".Paper presented in the 9th world sport for all congress. The Netherlands.2002.

28- Mull Richard, F.Kathryn, G. Bayless, Craig M.Ross. Lynn M.Jamieson. "Recreational Sport Management". Human Kinetics-3rd Ed.1997.

29- Promoting Better Health for Young People Through Physical Activity and sport."A Report to the president from the Secretary of Health and Human Services (SHHS) and the Secretary of Education (SE)".
<http://www.cdc.gov/nccdphp/dash/presphysactrp>(2000).2000

30- Qin Chun-lin. "Relationship of Chinese sport for all and elite sport". Paper presented in the 9th world sport for all congress-the Netherlands.2002.

31- Renson Roland. "Inclusion or excusion? Possibilities and limitations for interaction between sport for all and elite sport".Paper presented in the 9th

world sport for all congress-the Netherlands.2002.

32- Roberts Kevin, Mike pratt Ed. Weymes and Clive Gilson."Peack performing organizations long Rang planning".1998, 31(6), PP: 894-899.

33- Robinson TN, Hammer LD, Killen JD.et al. "Does television viewing increase obesity and reduce physical activity? Cross".Sectional and Longitudinal analyses among adolescent girls. Pediatrics;1993, 91: PP:273-80.

34- Sallis JF.,Hovell MF, Hofstetter CR.,et al. "A multivariate study of determinants of vigorous exercise in a community sample". Prev.Med, 1989. 18:PP: 20-34.

35- Sallis JF.,Johnson MF., Calfos KJ, Caparosa S., Nichols J.,"Assessing perceived physical enviroment variables that may influence physical activity". Res. Q.Exerc.Sport;1997, 68, PP:345-351.

36- Salter Michael A."Traditional Leisure-time activities in developing societies : Functional considerations". JCPES, 1997,Vol. 19. PP:65-71.

37- Saunders Eric ."Strategic Plan 2002-2007 Draft". Sports Council Northern Irland.2001.

38- Sparks Robert, "Delivering the Male". Sports, Canadian Televison, and the making of TSN", Canadian Journal of Communications; 1992, 17.(3).

39- Tchernishev Michael, A.I.Orekhov, S.N. Litvenenko. "Municipal policy in development of sport for all and elite sport".Paper presented in the 9th world sport for all congress-the Netherlands. 2002.

40- Tomlinson J. "Cultural Imperialism". A Critical Introduction London : Pinter.1991.

41- Toropainen Erja, Marjo Rinne."What are groups all about? Basic principles of group work for health related physical activity". Patient

Education and Counceling, 1998, 33, PP: s 105-109.

42- United States Department of Health and Human Services. "Physical activity and Health". A report of Surgeon General. Atlanta, Georgia: U.S. Department of Health and Human Services, Center for Disease Control and Prevention. 1996.

43- Van-Bottenburg, Maarten ."Changing organizational structures in sport and the consequences for sport for all and elite sport". Paper presented in the 9th world sport for all congress. The Netherlands. 2002.

44- Van beek Wouter E.A."Sport in Arica : Towards viable development". Paper presented in the 9th world sport for all congress-the Netherlands.2002.

45- Vescio Johanna, J.Crosswhite, K.Wilde. "Sport for all and elite sport: Partners through elite athletes as role models?" Paper presented in the 9th world sport for all congress-the Netherlands.2002.

46- Vinther Per. "No Money No Sport". Olympic Message.2001.

47- Voros Eszter, Peter Cziraki. "Fulfillment on the screen : anti-heros, anti-legends". Paper presented in the 9th world sport for all congress - the Netherlands.2002.

48- Wagner, E.A."Sport in Asia and Arica : Americanization or Mundialization?" Sociology of Sport Journal ,1990, 7, PP: 399-402.

49- Wei Ran, Louis Leung. "Owning and using new media technology as predictors of quality of life". TELEMATICS and INFORMATICS .1998, 15. PP:237-251.

50- Wolfe Rosita, Tony Meenaghan, Paul O;Sullivan."The sport network :insight into the shifting balance of power". Journal of Business Research;

2002, 55 :PP: 611-622.

51- Wylleman Paul , Paul De Knop, Nele Schouterden."Combining sport for all and elite sport in higher education : a case study". Paper presented in the 9th world sport for all congress- the Netherlands.2002.

52- Yeo Steven. "Goals of sport for all in relation to elite sport in Singapore". paper presented in the 9th world sport for all congress - the Netherlands.2002.

